

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба рисолаи диссертатсионии Маҳмадалиев Эраҷ Шукурллоевич дар мавзӯи “Асосҳои методи таълими конвергентии технология ва информатика дар омодакунии омӯзгорони ояндаи фанни технология (таълими меҳнат)”, барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ ихтисоси 13.00.08 – Назария ва методикаи таҳсилоти касбӣ.

Солҳои охир дар низоми маориф ва илми ҶТ ба истифодаи технологияҳои муосир дар раванди таълим диққати махсус дода мешавад.

Омода намудани омӯзгорони ояндаи технология (таълими меҳнат) бо истифодаи самараноки технологияи информатсионӣ, технологияҳои муосир ва дар ин раванд нигоҳ доштани талаботҳои қабли таълим яке аз масъалаҳои мубрами замон ба ҳисоб меравад. Айни ҳол таълими технологияҳои иттилоотӣ, дар ҷомеаи муосир барои омода намудани мутахассисони самти мухталиф як ҷузъи таркибии таҳсилоти касбӣ ба шумор меравад.

Яке аз ҳадафи асосӣ ва моҳиятноки таълими технологияи конвергентӣ ин баланд бардоштани сатҳи сифати таълим мебошад. Барои фароҳам овардани шароити мусоид дар омодакунии мутахассисони соҳаи технологӣ ҳукумати ҷумҳурӣ низ диққати махсус дода истодааст. Дар шароити оммавигардонӣ ва такмили таълими фанҳои техникӣ ба тайёрии касбии омӯзгорони технология диққати махсус бояд дод, ки ҳиссаи онҳо дар тайёр намудани мутахассисони ин соҳа назаррас аст.

Раванди таълими фанҳои техникӣ ду ҷузъи интихобиро дар бар мегирад: моддию техникӣ ва таълимию методӣ. Омӯзиши технология бештар ба таъминоти моддию техникии раванди таълим алоқамандӣ дорад. Ин пеш аз ҳама, маънои дастрас будани маҷмуи воситаҳои таълимиро дар назар дорад. Гарчанде ки дар маҷмуи барои дарсҳои амалӣ дастурҳои муфассал мавҷуданд, вале барои омӯзгор тавсияҳои методӣ оид ба татбиқ ва истифодаи онҳо дар раванди таълим, сатҳҳои гуногуни омӯзиши он ва робита бо дигар фанҳо мавҷуд нестанд. Аз ин ҷиҳат, таҳкими мундариҷаи курси технологияи мактабӣ айни ҳол мубрам будада, омӯхтани раванди татбиқи технологияҳо дар ҳамаи соҳа ба нафъи қор мебошад. Вобаста ба ин, омода кардани омӯзгорони фанни технология барои таълими конвергентии технологияи иттилоотӣ ва технологияи касбӣ имрӯз масъалаи ниҳоят муҳим мебошад.

Унвонҷӯ дар таҳқиқоти худ чунин норасоҳои воқеиро дар ин самт муайян намуд:

- байни талаботи ҷомеаи муосир оид ба ташаккули салоҳиятҳо дар соҳаи технологияҳои инноватсионӣ ва заминаи нокифояи таълимию методӣ дар ин самт;

- байни зарурати тайёрии касбии омӯзгорони ояндаи фанни технология (таълими меҳнат) барои таълими конвергентии технологияи иттилоотӣ ва набудани дастурҳои методӣ барои чунин омӯзиш.

Навгонии илмӣ таҳқиқот иборат аст аз: методҳои ташаккули салоҳиятҳои касбии донишҷӯён дар асоси низоми супоришҳои тавсифи техникдошта муайян карда шуданд; принсипҳои низоми супоришҳои ҷиҳати инкишофи тамоюли техникӣ донишҷӯён ба мақсади омодакунии омӯзгорони фанни технология (таълими меҳнат) таҳия карда шуданд; маҷмуи супоришҳои ҳангоми таълими конвергентии технологияи иттилоотӣ ва технологияи касбӣ барои омӯзгорони ояндаи фанни технология (таълими меҳнат) таҳия карда шуданд; амсиласозии компютерӣ мутобиқ ба методологияи таълими конвергентии фанни технологияи иттилоотӣ ва технологияи касбӣ дар раванди омӯзиши истифодаи таҷҳизоти муосир мушаххас карда шуд; вобаста бо тағйирёбии шакли таълим, роҳҳои коркарди барномаҳои мушаххаси таълимӣ дар асоси методҳои азхудкунии ва истифодаи технологияҳои муосир ҳангоми таълими конвергентии технология (таълими меҳнат) ва ТИ муайян карда шуданд; бо дарназардошти муносибатҳои бозоргонӣ роҳҳои дар донишҷӯён ташаккул додани маҳорати баланди салоҳиятҳои касбӣ, омодагӣ ба қабули қарорҳои мустақилона, тавоноии дифоӣ мавқеъ ва нуқтаи назари худ, масъулият дар бобати натиҷа ва ҳалли ҷаъолиятҳои касбии омӯзгори фанни технология мушаххас карда шуданд.

Рисолаи мазкур, ки аз ду бобу ҳашт фасл иборат аст, дар муқаддимаи он интиҳоби мавзӯ, аҳамияти дараҷаи омӯзиш, вазифаю гипотеза ва инчунин методи таҳқиқу марҳилаҳои омӯзиши онро қомилан дуруст баён кардааст.

Дар боби якум “Асосҳои методии омодакунии омӯзгорони ояндаи фанни технология (таълими меҳнат) дар таълими конвергентӣ” ҷиҳатҳои масъалаи таҳқиқшаванда баён мегардад ва махсус қайд мегардад, ки омодакунии омӯзгорони ояндаи фанни технология аз рӯйи мазмун ва мӯҳтавои худ асоси маълумоти техникӣро ташкил медиҳад, яъне, ин фан ба унвони пойгоҳи назариявӣ аксари соҳаҳои истехсолоти муосир хизмат мекунад ва дар соҳаҳои гуногуни ҳаёти инсон ба таври васеъ мавриди истифода қарор мегирад. Аз ин рӯ, таълими конвергентӣ дар масъалаи амалӣ намудани азхудкунии донишҳои техникӣ нақши асосиро мебозад.

Боби дуоми рисола «Самарабахши таълими конвергентии технологияи иттилоотӣ ва технологияи касбӣ дар омодакунии омӯзгорони фанни технология (таълими меҳнат)»

Дар рисола омадааст, ки асри XXI замони ташаккули технологияи компютерӣ ба ҳисоб рафта, нақши омӯзгори фанни технология (таълими меҳнат) дар ин раванд куллан тағйир меёбад.

Инчунин, қайд карда мешавад, ки стандартҳои муосири таълимӣ чунин таҳия гаштаанд, ки бояд ба талаботҳои зерин ҷавобгӯ бошанд:

- фаъолияти ташаккулёбандаи таълимӣ ва маърифатии донишҷӯён;
- ташаккул додани омодагии донишҷӯён ба таҳсилоти доимӣ ва рушди эҷодии худ;
- тарҳрезӣ ва лоиҳакашӣ дар системаи таълими муҳити иҷтимоӣ барои рушди донишҷӯён;
- ташкили фаъолияти таълимӣ бо назардошти хусусиятҳои фардии донишҷӯён (физиологӣ, психологӣ ва синнусолӣ)

Унвонҷӯ имкониятҳои истифодаи ин технологияро шарҳ дода, намунаҳои барномавӣ барои кор бо ин технологияро пешниҳод менамояд ва афзалиятҳои нуқсонҳои онро номбар мекунад.

Дар асоси таҳлили таҷрибаи педагогӣ ва истифодаи методи конвергентӣ дар таълими технологияи касбӣ ва технологияи иттилоотӣ, ки дар доираи ин таҳқиқот гузаронида шудааст, унвонҷӯ сохтори машғулиятро таҳия намудааст. Мавод ва таҷҳизоти машғулият аз озмоишгоҳи компютерӣ, проектор, шабакаи интернетӣ иборат буда, сохтори машғулият ба ҳаритаи технологӣ дар мавзӯи «Сохтани амсилаи ҷадвал» баррасӣ карда мешавад. Амсиласозӣ метавонад дар машғулияти фанни технологияи иттилоотӣ анҷом дода шавад. Дар машғулияти таълими конвергентӣ бошад мумкин аст, ки намунаи модии таҳияшударо (кандакорӣ кардан дар ҷӯб ва ғайра) мукамал сохта, намуди нави маҳсулотро ҳосил намудааст. Ин раванди таълим ба усулҳои муосири омӯзиш, ташаккули малакаҳои эҷодӣ ва шавқу рағбати ҳар донишҷӯ вобастагӣ дорад.

Дар рисола чунин методҳои таҳхис истифода мешаванд: санҷишҳои назоратӣ, саволномаҳои тестӣ, суҳбат оид ба таълими конвергентии технологияи касбӣю технологияи иттилоотӣ ва натиҷаи мушоҳидаҳо; озмоиши педагогӣ, ки дар ҷараёни он методҳои таҳлили корҳои анҷомдодашудаи донишҷӯён, ҳангоми иҷроиши супоришҳо ва коркарди оморӣ натиҷаҳои озмоишӣ мавриди истифода қарор гирифтаанд.

Дар рисола қайд мегардад ки самаранокии ташаккули малакаву маҳорати эҷодии техникии донишҷӯёнро дар раванди таълимии конвергентии технологияи касбӣ ва технологияи иттилоотӣ дар низоми таҳсилоти олии касбӣ, бо фаъолияти эҷодкорӣ доир ба ҳаллу фасли равандҳои технологӣ ҳамоханг намудан зарур аст.

Ҳамин тавр, дар рисола ҳалли вазифаҳои зерин гузошта шудаанд:

- таҳлил ва мавҷудияти масъалаҳое, ки дар адабиёти фалсафӣ, психологию педагогӣ нисбат ба коркарди сохтори ташаккули маҳорати эҷодию техникаӣ барраси шуданд;

- муайян кардани принципҳои низоми таълими конвергентии технологияи касбӣ ва технологияи иттилоотӣ, инчунин, супоришҳо оид ба ташаккули маҳорати эҷодию техникаӣ донишҷӯён дар чараёни таълими унсурҳои техникаӣ;

- таҳияи низоми супоришҳои эҷодию техникаӣ барои омӯзгорони ояндаи фанни технология ба рушди эҷодкории техникаӣ тамоюлдошта;

- таҳияи барномаи методи ташаккули маҳорати эҷодию техникаӣ омӯзгорони ояндаи фанни технология дар асоси низоми методию педагогӣ;

- ба таври озмоиш санҷидани самаранокии усулҳои пешниҳодшуда дар раванди таълими конвергентии технологияи касбӣ ва технологияи иттилоотӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ.

Хулосаву натиҷагирӣҳо ва тавсияҳои амалии муҳакик дар рисола дуруст баён шуда, қисме аз онҳо ҷолиби таваҷҷӯҳ мебошанд, ки чунинанд:

1. Малакаҳои мушоҳидакорӣ ва сарфаи вақт дар машғулиятҳои таълими конвергентии технологияи касбӣ ва технологияи иттилоотӣ бо истифода аз тахтаи электронӣ, донишҳои назариявии донишҷӯёнро такмил дода фаҳмишҳои мақсадноки мавзӯро оид ба технологияҳои муосир устувор мегардонад. Чунин усул метавонад, дарки фаъолияти таълимии донишҷӯёнро ба омӯзиш ва азхудкунии амалҳои махсуси техникаӣ хангоми ҳосилкунии маҳсули эҷодӣ зиёд гардонад.
2. Истифодаи самаранокии методикаи таълими конвергентӣ бо дарназардошти таҷрибаҳои техникаӣ ва мутобиқ ба барномаи таълимӣ боиси рушди фанни технология (таълими меҳнат) ва тафаккури умумии илмию эҷодии донишҷӯён мегардад.
3. Таълими конвергентӣ донишҷӯёнро ба хусусият ва сохти қори таҷҳизоти муосири худидорақунанда, пайдоиши маҳсулоти ҷадид аз наздик шинос намуда, мавқеъ ва аҳамияти муҳимми онро дар рушди саноатикунони кишвар таъмин менамояд.

4. Бояд тазакур дод, ки таълими конвергентии технологияи касбӣ ва технологияи иттилоотӣ қобилияти ихтироъкории донишҷӯён, фаҳиши ҷолибияти эҳёи хунароҳи мардумӣ ба воситаи технологияи пешрафта, дарки самаранокии дастгоҳҳои автоматӣ нисбат ба дастгоҳҳои механикиро бедор мекунад.
5. Баланд бардоштани маҳорату малакаи амалии донишҷӯён зимни таълими конвергентӣ ба сифати таълим ва мавҷудияти таҷҳизот дар муассисаҳои таълимӣ вобастагии зич дорад.
6. Мувофиқ ба натиҷаҳои корҳои таҷрибавӣ-таҳқиқотӣ бо гурӯҳҳои санҷишӣ, баъди гузаштани машғулиятҳои назариявӣ ва амалии таълими конвергентии технологияи касбӣ (таълими меҳнат) ва технологияи иттилоотӣ сатҳи маҳорати техникаи донишҷӯёни курсҳои дуҷум ва сеюми ихтисосҳои технология (таълими меҳнат) зиёд мегардад.

Ташаккули дониши техникаи донишҷӯён ҳангоми риоя намудани шартҳои зерини педагогӣ имконпазир мегардад: ба назар гирифтани маҳорати техникаи донишҷӯён; ташаккули ақидарониҳо, бо омилҳои устувори фаъолиятҳои эҷодӣ; дастрасии барномаҳо ва супоришҳои пешниҳодшудаи техникаӣ; омода намудани мутахассисони соҳаи технология бо истифодаи таълими конвергентӣ; оmodасозӣ, рушд ва такмили низомии технологияи конвергентӣ дар дараҷаҳои гуногуни омӯзиши фанни технология (таълими меҳнат).

Дар баробари муваффақиятҳои зиёд дар рисола баъзе эродҳо ва нуқтаҳои баҳсталаб низ ба назар мерасанд, ки чунинанд:

1. Хуб мешуд, ки дар қатори олимони хориҷӣ дар рисола ба таҳқиқи корҳои олимони ватанӣ оид ба рушди маҳорати касбии омӯзгорони ояндаи фанни технология (таълими меҳнат) бо истифодаи технологияи муосир бештар диққат дода мешуд.

2. Дар рисола оиди фаъолияти маҳфилҳои амалкунандаи муассисаҳои таҳсилоти олии касбии мушаххастар маълумот овардан аҳамияти онро баланд мекард.

3. Дар рисола баъзе ҳатоғҳои грамматикӣ ба ҷаҳм мерасанд.

Эродҳои овардашуда албатта ба арзиши назариявӣ амалии рисола таъсири манфӣ намерасонанд.

Мазмуну мӯҳтавои рисола бо фишурдаҳои он, ки ба забонҳои давлатӣ тоҷикӣ ва русӣ таълиф гардидаанд, пурра мувофиқат дорад. Мақолаҳои таълифнамудаи унвонҷӯй низ инъикоскунандаи моҳияти рисола мебошанд.

Рисолаи илми Махмадалиев Эрач Шукурлосвич дар мавзӯи “Асосҳои методи таълими конвергентии технология ва информатика дар омодакунии омӯзгорони ояндаи фанни технология (таълими меҳнат)”, таҳқиқоти илмӣ-тахассусии анҷомёфта ҳисобида шуда, аз рӯи арзиши назарӣ ва амалӣ ҷавобгӯ ба талаботи КАО-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аст ва муаллифи он сазовори соҳиб шудан ба дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.08.0 – Назария ва методикаи таҳсилоти касбӣ мебошад.

Муқарризи расмӣ:

номзади илмҳои педагогӣ, дотсенти

кафедраи таҷҳизот ва технологияи

мошинсозии Донишқадаи кӯхию

металлургии Тоҷикистон

Қобилов Валӣ Абдурахимович

Имзои Қобилов Валӣ Абдурахимович-ро

тасдиқ менамоям

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси

Донишқадаи кӯхию металлургии Тоҷикистон

 Сулейманова Н.А